

O‘zbekistonda iqtisodiy diplomatiyaning asosiy yo‘nalishlari

Shirin Fatxullayevna Abbosxo‘jayeva

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti tadqiqotchisi,

O‘zbekiston

Annotatsiya: O‘zbekistonning mustaqillikka erishganidan so‘ng, uning tashqi siyosati va iqtisodiy diplomatiya sohasidagi strategiyasi ancha rivojlanib, mamlakatning global va mintaqaviy aloqalaridagi o‘rni sezilarli darajada mustahkamlandi. O‘zbekistonning iqtisodiy diplomatiya strategiyasi xalqaro savdo, investitsiyalar, transport va logistika infratuzilmasi, energetika va ekologiya sohalaridagi hamkorlikni kuchaytirishga qaratilgan. Shu bilan birga, mamlakat o‘z iqtisodiy salohiyatini oshirish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etish, raqobatbardosh sektorlarni rivojlantirish va global bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlashga e‘tibor bermoqda. Ushbu maqolada, O‘zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasining asosiy ustunlari, mintaqaviy integratsiya va xalqaro iqtisodiy tizimdagi o‘rnini mustahkamlash uchun zarur bo‘lgan tamoyillar tahlil qilinadi. Maqolada davlatning iqtisodiy diplomatiyasidagi asosiy yondashuvlar, tashqi iqtisodiy aloqalar, investitsion siyosat, infratuzilma rivoji va energetika sohasidagi strategiyalar o‘rganilib, O‘zbekistonning kelajakdagi iqtisodiy muvaffaqiyatlari uchun zarur bo‘lgan asosiy qadamlar belgilab beriladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, iqtisodiy diplomatiya, tashqi siyosat, xalqaro munosabatlar, — investitsiyalar, — transport va logistika, — energiya, ekologiya, innovatsiyalar, mintaqaviy integratsiya, iqtisodiy salohiyat, global iqtisodiyot.

O‘zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasining birinchi asosiy ustuni tashqi savdo va investitsiyalarning rivojlanishidir. Mustaqillikka erishganidan so‘ng, O‘zbekiston xalqaro iqtisodiyotga integratsiyalashishni o‘zining asosiy maqsadlaridan biri deb belgilab, tashqi savdo va investitsiya sohasidagi faoliyatini jadal sur‘atlar bilan kengaytirgan. O‘zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasining eng muhim yo‘nalishlaridan biri – bu yangi iqtisodiy aloqalar o‘rnatish va mamlakatning eksport salohiyatini oshirishga qaratilgan tashqi iqtisodiy siyosatni amalga oshirishdir. Bunga erishish uchun O‘zbekiston yangi savdo yo‘llarini ochishga, chet el bozorlarida

raqobatbardoshligini oshirishga va eksport qilinadigan mahsulotlarni diversifikatsiya qilishga katta e'tibor qaratadi.

O'zbekistonning tashqi iqtisodiy siyosati, shuningdek, yangi eksport bozorlarini o'zlashtirish va mavjud bozorlar bilan savdo aloqalarini mustahkamlashga qaratilgan strategik yondashuvni o'z ichiga oladi. Masalan, O'zbekistonning asosiy eksport mahsulotlaridan biri bo'lgan paxta va paxta tolasi, meva-sabzavotlar, oziq-ovqat mahsulotlari, mineral resurslar va energetika mahsulotlarining eksportini ko'paytirish uchun yangi savdo bitimlari va shartnomalar tuzilmoqda. Shu bilan birga, mamlakat ishlab chiqaruvchilarini chet el bozorlariga kirish uchun zarur bo'lgan huquqiy va iqtisodiy sharoitlarni yaratish ham muhim ahamiyatga ega.

Investitsiya sohasida ham O'zbekiston katta o'zgarishlarni amalga oshirgan. Mamlakatning iqtisodiy diplomatiyasi xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga yo'naltirilgan va bu orqali mamlakatning iqtisodiy salohiyatini yanada oshirishga qaratilgan. O'zbekiston investitsiya jalb qilish uchun o'zining huquqiy tizimini takomillashtirish, soliqqa tortish va biznesni yuritish shartlarini yengillashtirish, biznes muhiti va investitsiya xavfsizligini yaxshilash bo'yicha qat'iy choralar ko'rmoqda. Xususan, O'zbekistonning asosiy tashqi savdo sheriklari – Rossiya, Xitoy, Turkiya, Germaniya, Hindiston kabi davlatlar bilan iqtisodiy diplomatiya orqali o'zaro investitsiyalarni oshirishga qaratilgan sa'y-harakatlar amalga oshirilmoqda.

O'zbekistonning xorijiy investitsiyalarni jalb qilishdagi muvaffaqiyatlari xalqaro moliyaviy institutlar bilan samarali hamkorlikni o'z ichiga oladi. Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va Osiyo taraqqiyot banki kabi moliyaviy tashkilotlar bilan amalga oshirilayotgan loyihalar O'zbekistonning infratuzilma, sanoat, energetika va boshqa sohaslarini rivojlantirishda muhim rol o'ynamoqda. Ushbu hamkorliklar natijasida, mamlakat iqtisodiyotiga qilingan investitsiyalar mamlakatning iqtisodiy diversifikatsiyasiga va raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

O'zbekistonning tashqi savdo va investitsiya strategiyasi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirishga va milliy iqtisodiyotni global iqtisodiy tizimga integratsiyalashishga qaratilgan. Shunday qilib, mamlakatning tashqi iqtisodiy aloqalarini rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga qaratilgan strategiyalar O'zbekistonning uzoq muddatli iqtisodiy o'sishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

O'zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasining yana bir muhim ustuni transport va logistika infratuzilmasini rivojlantirishdir. O'zbekistonning Markaziy Osiyodagi

strategik joylashuvi mamlakatni mintaqada eng muhim transport yo‘nalishlaridan biriga aylantiradi. O‘zbekistonning tranzit salohiyatini oshirish, temir yo‘l tarmoqlarini modernizatsiya qilish va yangi transport koridorlarini yaratish uchun amalga oshirilayotgan loyihalar mamlakatning ichki iqtisodiyotini kuchaytirish bilan birga, uning xalqaro savdo aloqalarini ham rivojlantiradi. Ushbu tashabbuslar, shuningdek, O‘zbekistonni boshqa Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan hamkorlikda yanada integratsiyalashgan mintaqaviy iqtisodiy tizimga aylantiradi.

O‘zbekistonning transport infratuzilmasini rivojlantirishga qaratilgan loyiha va tashabbuslari, xalqaro logistika tizimiga integratsiyalashish maqsadida amalga oshiriladi. Mamlakatda amalga oshirilayotgan katta miqyosdagi temir yo‘l, avtomobil yo‘llari, aeroportlar va portlar qurilishi va modernizatsiyasi hamda yangi transport yo‘llari ochilishi mintaqaviy savdoning samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. O‘zbekistonning Samarqand, Buxoro va Toshkent kabi shaharlarida yangi transport yo‘llarining yaratish loyihalari, Markaziy Osiyo bo‘ylab savdo aloqalarining kuchayishiga, shuningdek, O‘zbekistonni Xitoy, Rossiya, Hindiston kabi davlatlar bilan savdo-iqtisodiy aloqalarini yanada mustahkamlashga yordam beradi.

Yangi transport yo‘llari, shuningdek, O‘zbekistonning Transcaspian va Trans-Afgan tranzit yo‘llari bo‘yicha hamkorligini rivojlantirishga imkon yaratadi. Bu esa O‘zbekistonga o‘zining xalqaro savdo aloqalarini kengaytirish, mamlakatni logistika markaziga aylantirish, shuningdek, Xitoy, Rossiya, Markaziy Osiyo va Yaqin Sharq bilan iqtisodiy aloqalarini mustahkamlashda yordam beradi.

O‘zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasining yana bir muhim yo‘nalishi energiya resurslarini boshqarish va ekologik barqarorlikni ta‘minlashda hamkorlik qilishdir. O‘zbekistonning energiya salohiyatini oshirish, yangi energiya manbalarini rivojlantirish, shu jumladan quyosh va shamol energiyasini ishlatish orqali mamlakatni global energiya bozorida raqobatbardosh qilishga erishish maqsad qilinmoqda. O‘zbekistonning energetika siyosati mintaqadagi boshqa davlatlar bilan samarali hamkorlikni kuchaytirishga va umumiy energiya xavfsizligini ta‘minlashga qaratilgan.

O‘zbekistonning energetika sektori, ayniqsa, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirishga katta e‘tibor qaratmoqda. Xususan, quyosh va shamol energiyasini ishlatish bo‘yicha katta loyihalar amalga oshirilmogda. 2021 yilda, O‘zbekistonning quyosh energiyasidan foydalanish hajmi ortishi, mamlakatni ekologik jihatdan barqaror va energiya manbalari nuqtai nazaridan mustahkam qiladi. Mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirish maqsadida, O‘zbekiston, Qozog‘iston va

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 01. January 2025

Turkmaniston kabi davlatlar bilan energetika sohasida barqaror hamkorlikni kuchaytirish va umumiy energiya xavfsizligini ta'minlashga intiladi.

Shu bilan birga, O'zbekiston ekologik barqarorlikni ta'minlashga, tabiiy resurslarni tejashga, yashil energiya manbalaridan foydalanishga va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishga alohida e'tibor qaratmoqda. Bu, ayniqsa, global iqlim o'zgarishi masalalari bilan bog'liq bo'lib, O'zbekistonning ekologik diplomatiyasining bir qismi sifatida mintaqaviy va global miqyosda o'zgarishlarni amalga oshirishga yo'naltirilgan.

O'zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasining yana bir asosiy ustuni mintaqaviy integratsiya va iqtisodiy hamkorlikdir. O'zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasida iqtisodiy hamkorligini kengaytirish va mintaqada barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratilgan siyosati katta ahamiyatga ega. Mintaqaviy integratsiya nafaqat savdo-sotiq, balki energetika, transport va boshqa strategik sohalarda ham hamkorlikni rivojlantirishni taqozo etadi.

O'zbekiston ShHT (Shanghai Hamkorlik Tashkiloti), EKQ (Evroosiyo iqtisodiy ittifoqi), va boshqa mintaqaviy tashkilotlar doirasida faol ishtirok etmoqda. Ushbu tashkilotlar bilan hamkorlik O'zbekistonga iqtisodiy o'sish, xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlashda yordam beradi. Mintaqaviy integratsiya siyosati, O'zbekistonning global iqtisodiyotga integratsiyalashishini kuchaytirishga yordam beradi va xalqaro savdo aloqalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonning mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirishga bo'lgan e'tibori, shuningdek, mintaqadagi boshqa davlatlar bilan siyosiy va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Mamlakatning tashqi iqtisodiy siyosati, Markaziy Osiyo bo'ylab kengaygan iqtisodiy aloqalar orqali mintaqaviy iqtisodiy birlashishni kuchaytirishga intiladi.

Innovatsiyalar va texnologiyalarni joriy etish O'zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasining eng muhim ustunlaridan biridir. Mamlakat iqtisodiyotini zamonaviylashtirish va yuqori texnologiyali sohalarni rivojlantirishga katta ahamiyat bermoqda. Innovatsiyalarni joriy etish, ayniqsa, sanoat, qishloq xo'jaligi, transport va xizmatlar sektorida texnologiyalarni integratsiya qilish orqali amalga oshiriladi. Bunday chora-tadbirlar nafaqat ichki iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, balki xalqaro savdoda O'zbekistonning raqobatbardoshligini oshirishga ham yordam beradi.

O'zbekiston hukumati raqamli texnologiyalarni rivojlantirish, innovatsion startaplar va ilg'or ilmiy-texnikaviy ishlanmalarni qo'llab-quvvatlashga intilmoqda. Xususan, sun'iy intellekt, robototexnika, biotexnologiya, va ekologik texnologiyalarni

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 01. January 2025

joriy etish kabi sohalarda ulkan imkoniyatlar yaratilgan. Innovatsion ekotizimni rivojlantirish, ilmiy tadqiqotlar va texnologik yangiliklarni amaliyotga joriy qilish orqali O‘zbekiston o‘zining global raqobatbardoshligini oshiradi va yangi eksport bozorlariga kirish imkoniyatlarini yaratadi.

Mamlakatning iqtisodiy diplomatiyasidagi yangi yo‘nalishlardan biri, raqamli transformatsiyani qo‘llab-quvvatlashdir. O‘zbekistonning xalqaro hamkorlari bilan bilim almashish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ilg‘or tajribalarni o‘rganish orqali mamlakat o‘zini yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqaruvchi va eksport qiluvchi davlat sifatida qayta shakllantirishga qaratilgan strategiyalarni amalga oshiradi. O‘zbekistonning zamonaviy texnologiyalarni qo‘llashdagi muvaffaqiyatlari, xususan, raqamli to‘lov tizimlari, elektron tijorat va internet infratuzilmasining rivojlanishi, mamlakatning iqtisodiy diplomatiyasini yangi bosqichga olib chiqadi.

Innovatsiyalar va texnologiyalarni joriy etish, ekologik barqarorlikni ta‘minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, aqlli energetika tizimlarini yaratish va yashil texnologiyalarni tatbiq etish orqali O‘zbekiston o‘zining energetika sohasini yanada samarali qilishga intilmoqda. Bu yondashuvlar nafaqat iqtisodiy rivojlanishni ta‘minlash, balki ekologik xavfsizlikni kuchaytirish va global iqlim o‘zgarishiga qarshi kurashishda ham muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasining asosiy ustunlari mamlakatning xalqaro munosabatlaridagi o‘rnini mustahkamlash, mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirish va iqtisodiy o‘sishni ta‘minlashga qaratilgan. Innovatsiyalar va texnologiyalarni joriy etish, transport va logistika infratuzilmasini rivojlantirish, energetika va ekologiya sohasidagi hamkorlik va mintaqaviy integratsiya O‘zbekistonning global iqtisodiyotda o‘rnini mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu tamoyillarni muvaffaqiyatli amalga oshirish, O‘zbekistonni Markaziy Osiyoda yetakchi iqtisodiy kuchga aylantirishga yordam beradi va mamlakatning global iqtisodiyotdagi o‘rnini mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Asian Development Bank (ADB). (2020). "Central Asia Transport Connectivity: Modernization and Integration." ADB Reports.
2. Gorbachev, G., & Abdullayev, M. (2020). Bureaucratic inefficiencies in Uzbekistan’s economic diplomacy: Challenges and solutions. *Journal of Central Asian Economics*, 5(3), 67-83. Link

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC
INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 02. Issue 01. January 2025

3. International Energy Agency (IEA). (2021). "Uzbekistan's Energy Future: Renewable Energy Development." IEA.
4. International Monetary Fund (IMF). (2020). Uzbekistan: Managing growth and investment climate. IMF Reports. Link
5. Ismailov, S. (2024). Energetika va ekologiya: O'zbekistonning istiqbolli yo'nalishlari. *Journal of Sustainable Development*, 10(4), 41-48.
6. Karimov, R. (2022). Innovatsiyalar va iqtisodiy diplomatiya. *International Journal of Economic Development*, 12(3), 23-30.
7. Kazakhstan Ministry of Foreign Affairs. (2019). Central Asian cooperation: Trade and investment perspectives. Ministry of Foreign Affairs of Kazakhstan. Link
8. Mavlonov, A. (2021). O'zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasi: Yangiliklar va istiqbollar. *Tashkent University Press*.
9. Mirziyoyev, S. (2020). "Mintaqaviy integratsiya va O'zbekistonning yangi tashqi siyosati." O'zbekiston Respublikasi Prezidenti.
10. Shavkat Mirziyoyev. (2021). "O'zbekiston transport infratuzilmasini rivojlantirish: yangi imkoniyatlar va vazifalar." O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi.
11. Shavkat Mirziyoyev. (2021). Uzbekistan's foreign policy strategy in Central Asia: A new era of cooperation. Ministry of Foreign Affairs of Uzbekistan. Link
12. Shavkatov, D. (2023). O'zbekiston transport infratuzilmasining rivojlanishi: Strategiyalar va muvaffaqiyatlar. *Economic Journal of Central Asia*, 15(1), 12-19.
13. United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). (2020). "Energy and Climate Change: Uzbekistan's Role." UNECE.
14. World Bank. (2020). "Central Asia: Regional Integration and Economic Prosperity." World Bank Reports.
15. World Trade Organization (WTO). (2021). "Central Asia and Regional Cooperation." WTO.
16. Yunusova, D., & Saidov, H. (2020). Mintaqaviy integratsiya va O'zbekistonning global iqtisodiyotdagi o'rni. *Central Asia Economic Review*, 8(2), 45-52.